

nedsat, vilde rette en Forespørgsel til den grønlandske Kommission for at høre dens Mening om det foreliggende Lovforslag.

Endelig er der endnu et Moment, jeg gerne vil pege paa i denne Forbindelse: hvorvidt det overhovedet er rigtigt, at Staten som saadan skal opføre en Oliefabrik. Det vilde maaske have været langt klogere, om man havde overladt hele den paagældende Virksomhed til det private Initiativ. Vi skal overhovedet være varssomme paa dette Omraade. Vi ved, at Statsdrift herhjemme ikke er det mest lukrative. Vi har for Grønlands Vedkommende set, hvorledes Kryolitselskabet, som arbejder deroppe, giver et Overskud til Selskabet selv og tillige betaler en vis Afgift til Statskassen. Var det ikke Overvejelse værd, at man overlod Opførelsen af en saadan Bygning og Løsningen af hele dette Spørgsmaal til det private Initiativ? Det var muligt, at ogsaa Staten i det lange Løb kunde staa sig bedst derved.

I alle Tilfælde mener jeg, at efter de Tal, som jeg her har nævnt, navnlig med Hensyn til Oliepriserne, er Lovforslaget i økonomisk Henseende ikke fuldkommen tilstrækkelig underbygget og tilstrækkelig nøje gennemset. Jeg mener derfor, at det maa undersøges ganske overordentlig grundigt og indgaaende i et Udvalg. Jeg skal paa mit Partis Vegne i alle Tilfælde foreløbig stille mig reserveret overfor Lovforslaget.

Røde: Som det fremgaar af Bemærkningerne, er Forsøgene angaaende dette Spørgsmaal paabegyndte i 1913 og fortsatte gennem de følgende Aar. Det maa altsaa siges, at det foreliggende Lovforslag har haft en lang Vej frem, og meget grundige Overvejelser og Undersøgelser, videnskabelige og praktiske Forsøg ligger bag det. Ved Slutningen af Undersøgelserne blev Spørgsmaalet om Sagens Ordning aktuelt, og den Plan, som her foreligger, var allerede fremme før Ministerskiftet i Marts og Tanken principielt tiltraadt af mig. Naar Lovforslaget ikke den Gang kom frem, var det paa Grund af finansielle Betænkeligheder under den daværende Situation og ogsaa noget af Hensyn til Usikkerheden med Hensyn til Kalkulering af Omkostningerne.

Naar den højtærede Minister nu har ment, at Tidspunktet er kommet, skal jeg paa ingen Maade modsige dette. Det forekommer mig, at naar man fra anden Side ud fra øjeblikkelige økonomiske Tilstande vil betvivle Muligheden af den Beregning, der her er foretaget, vil dette føre til, at

man neppe for Tiden overhovedet kan kalkulere eller iværksætte nogen Art af nye Foretagender. Thi Forholdene er jo ganske usikre, det er ganske ubestemt, hvad Priserne paa det endelige Produkt vil blive; og hvad Omkostningerne vil beløbe sig til, er lige saa usikkert. Naar den ærede sidste Taler nævnte en faldende Pris paa det endelige Produkt, vilde det dog have været rimeligt ogsaa at tage med i Betragtning de faldende Omkostningspriser. Det vil naturligt blive det kommende Udvalgs Sag at undersøge, hvorvidt Øjeblikket til at tage Beslutning nu er kommet, og om de Beregninger, der foreligger, og som vel maa være fra en forholdsvis sen Tid, kan siges at holde Stik.

Med Hensyn til selve Sagen vil jeg gerne udtale følgende overfor enkelte Bemærkninger, der er fremførte, navnlig af den ærede sidste Taler. Naar det drages i Tvivl, hvorvidt den Konserveringsmetode, som her anbefales, vil svare til Forventningerne, maa jeg gøre opmærksom paa, at Lovforslaget ikke hviler paa Antagelser, men paa Forsøg. Og naar det om disse Forsøg siges, at Resultatet af Hensaltningen „blev, at en almindelig Nedsaltning af de friske Raaprodukter med en Saltmængde af 5 pCt. af disses Vægt viste sig paalidelig, og at der af saaledes behandlede Raastoffer kunde fremstilles en særdeles fin Olie“, saa er det ikke tilstrækkeligt overfor denne Skildring at sætte en Antagelse. Thi denne Skildring hviler paa Forsøg, og jeg vil formode, at den højtærede Minister overfor Kritikken vil kunne gøre nærmere Rede for disse Forsøgs Art. For dem staar de, der har ledet dem i teknisk Henseende, inde, og de paagældende maa jo med Sikkerhed mene, at disse Forsøg ikke er af tilfældig Art, men virkelig saaledes, at man kan grunde noget derpaa.

Naar den ærede Taler endvidere bemærkede, at det i og for sig maatte siges at være et Tilbageskridt at gaa bort fra Forarbejdelsen paa Stedet og føre Raaproduktet hertil, kan der ganske vist være noget deri. Det er naturligvis teknisk og handelsmæssigt det bedste, hvis Forarbejdelsen af et Raaprodukt kan foregaa paa Stedet, navnlig fordi Raaproduktets Rumfang bliver mindre, og derigennem Transporten bliver saa meget mindre bekostelig end Transporten af Raavaren. Men Spørgsmaalet er, om det i dette Tilfælde er ørlørigt at foretage Forarbejdelsen paa Stedet. Herooverfor hævdes det paa Grundlag af de Forsøg, som er foretagne, at den Forarbejdelse, som er nødvendig, kan man ikke vente foretaget paa Stedet; de grønlandske Forhold vil gøre en saadan Fremgangsmaade alt for kostbar — hvis